

Warszawa, 16-05-2025 r.

BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Wojciech Brzozowski

KMPT.571.6.2025.KB

Pani
płk Renata Niziołek
Dyrektor Generalny
Służby Więziennej

Szanowna Pani Dyrektor,

wobec nadchodzącego sezonu letniego zwracam się z uprzejmym pytaniem o stan przygotowania jednostek penitencjarnych do wysokich temperatur, które mogą być uciążliwe i niebezpieczne – zarówno dla osadzonych, jak i funkcjonariuszy Służby Więziennej. Powstają tu zagrożenia dla poszanowania zakazu złego traktowania.

Obserwowany wzrost średnich temperatur w Polsce stwarza niespotykane dotąd wyzwania i trudności w miejscach detencji. Niewątpliwie problem ten ma charakter globalny. Instytucje międzynarodowe podejmują namysł nad tym, w jaki sposób zarządzać więzieniami, aby złagodzić negatywny wpływ zmian klimatu¹.

W ramach mechanizmu zapobiegania złemu traktowaniu osadzonych Europejski Komitet ds. Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) przyjął w 2021 r. standardy dotyczące „Programu przyzwoitości w więzieniach – kryteriów oceny warunków pozbawienia wolności”². Podstawowe kryteria oceny warunków bytowych opisywane przez Komitet, jak możliwość utrzymania higieny osobistej czy dostęp do świeżego powietrza, są

¹ Zob. <https://www.unodc.org/unodc/en/justice-and-prison-reform/cpcj-prison-reform/news/prisons-and-the-climate-crisis-more-than-40-member-states-gather-on-nelson-mandela-day-2023.html>.

² Zob. Wyciąg z 30. Sprawozdania ogólnego CPT; CPT/Inf (2021)5-część.

bezpośrednio powiązane z kwestią wzrostu temperatur w obliczu ocieplania się klimatu.

Rzecznik Praw Obywatelskich, działając jako Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur (KMPT), w raportach z wizytacji sygnalizuje kwestię dolegliwości wysokich temperatur panujących w jednostkach penitencjarnych³. Podczas jednej z wizytacji KMPT⁴ stwierdził, że pomimo panującej wówczas fali upałów⁵ osadzeni nie uzyskali zgody na użytkowanie w celi wentylatorów, o których wydanie wnioskowali. Powodowało to różnego rodzaju napięcia. Z kolei w sierpniu 2023 r. w tej samej jednostce 12 osadzonych odmówiło przyjęcia kolacji z powodu wysokiej temperatury w celi mieszkalnej. Sytuację zakwalifikowano jako bunt osób pozbawionych wolności lub naruszenie porządku na terenie jednostki. Upały ciężko znosili także funkcjonariusze, zobowiązani do służby w umundurowaniu.

Warto odnotować, że w miesiącach letnich Rzecznik otrzymuje liczne wnioski, w których więźniowie z różnych jednostek w Polsce żalą się na uciążliwość wysokich temperatur w celach i związane z tym problemy – odmowne decyzje dyrektorów jednostek w przedmiocie wydania do użytku wentylatorów, trudności w wietrzeniu cel, niesprawną wentylację grawitacyjną, zaduch panujący w celach wieloosobowych.

Upały są także zagrożeniem dla zdrowia, szczególnie dla osadzonych z tzw. grup wrażliwych, np. seniorów. Dodatkowo dolegliwe warunki bytowe w okresie letnim mogą powodować niepokoje wśród osadzonych i rodzić ryzyko wystąpienia zdarzeń nadzwyczajnych z ich udziałem.

Będę wdzięczny za powiadomienie mnie o planowanych działaniach odnoszących się do podniesionego zagadnienia oraz o rozwiązaniach już wdrażanych przez Służbę Więzienną w tym obszarze.

Z poważaniem

Wojciech Brzozowski

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/

³ Zob. m.in. raporty KMPT z wizytacji Zakładu Karnego w Gębarzewie (KMP.571.8.2022), Zakładu Karnego w Siedlcach (KMP.571.9.2022) i Zakładu Karnego w Łowiczu (KMP.571.2.2023), gdzie problem poruszony został w kontekście stosowania przesłon okiennych, tzw. blend.

⁴ Zob. raport KMPT z wizytacji w Areszcie Śledczym w Białymstoku (KMP.571.18.2024).

⁵ Wizytacja odbyła się w dniach 8–11 lipca 2024 r., na krótko przed ogłoszeniem dnia 22 lipca 2024 r. najcieplejszym dniem w historii pomiarów według Copernicus Climate Change Service.